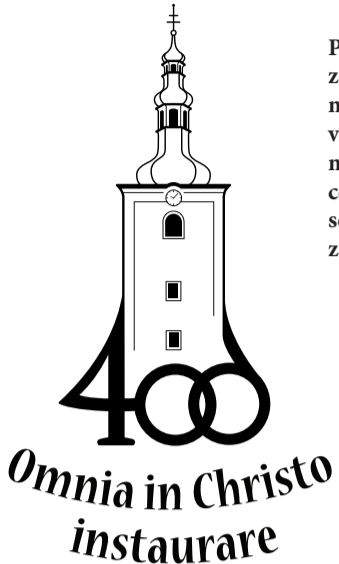

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

ROČNÍK XVII.

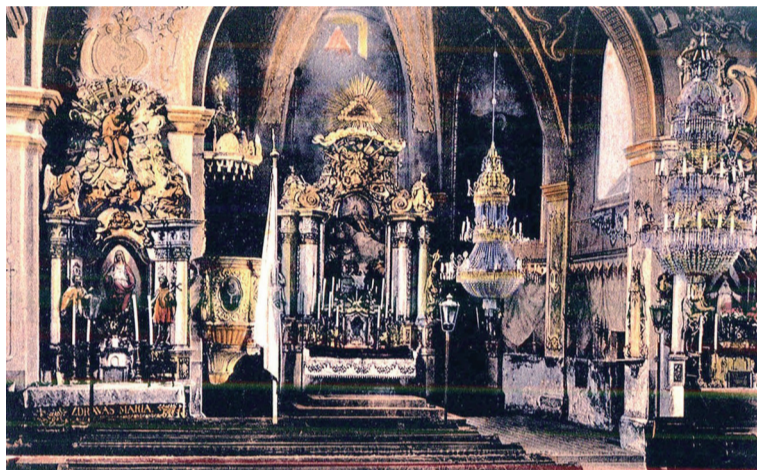
č.7 (196)

Pripravil: IVAN GAJDIČIAR st.

Podobne ako v predošlom článku, ani teraz sa na vymedzenom priestore nemožno zmeniť o všetkom, čo sa počas storočia vo farnosti odohralo. Obmedzíme sa len na najzákladnejšie a najvýznamnejšie udalosti zasahujúce do života spoločenstva veriacich. Ak sme 18. storočie charakterizovali ako pokojnejšie obdobie, to nasledujúce nemalo s pokojom veľa spoločného. Išlo o obdobie významných celospoločenských zmien, politického - národnostného útlaku a rôznych sekundárnych javov vyplývajúcich z postupného hospodársko-ekonomického zaostávania skostnatenej monarchie voči iným európskym krajinám.

FARNOŠŤ TURZOVKA V 19. STOROČÍ

interiér kostola

Logo 400. výročia farnosti

Napriek viacerým výnimočným udalostiam - cholery, hladomor, môžeme konštatovať, že počet veriacich vo farnosti postupne rástol. Kým na konci prvej polovice sledovaného storočia bolo v celej farnosti takmer 9000 duší, v roku 1874 to bolo už viac než 11 000 a v roku 1884 dokonca viac než 11 000. Počet obyvateľstva sa zvyšoval napriek tomu, že bol decimovaný epidémiou cholery a hladomoru. Prvá veľká epidémia cholery farnosť zasiahla v roku 1831. Najtragickejšie však boli roky 1846-1848 kedy hladomoru podľahlo takmer 2000 ľudí. Vo farnosti museli otvoriť tri nové cintoríny - v Kline, Korní a Potôčkoch. Na mor v tom čase zomreli aj notár Sekáč, učiteľ a organista Gorilovič či farár Ján Lacko. Ďalšiu epidémiu zažila farnosť v roku 1872, kedy opäť prišla vlna cholery. Hoci trvala krátko (asi dva mesiace), za ten čas stihla o život pripraviť 640 ľudí. Určité vlny epidémii sa pravidelne opakovali, no vo farnosti sa našťastie už do konca storočia žiadna výraznejšie neprejavila.

Po "čiernych" udalostiach obráťme pozornosť na pozitívnejšie momenty. Hneď na začiatku sledovaného obdobia, v roku 1802 dostal turzovský kostol apoštolské breve od pápeža Pia VII., vďaka ktorému bolo možné vo farskom kostole získať plnomocné odpustky na sviatok Nanebovzatej Panny Márie, v nedeľu v oktáve sviatku sv. Tomáša apoštola, na 1. nedeľu po Veľkej Noci a v oktáve sviatku Nájdenia sv. Kríža. V októbri 1829 prichádza do farnosti predstaviteľ poslednej generácie bernolákovcov, významný národovec František Xaver Daniš. Počas jeho duchovnej správy bol v nedeľu 10. augusta 1834 po 75 rokoch od výstavby slávnostne konsekrovaný farský chrám nitrianskym diecéznym biskupom Jozefom Vurumom. Ten sa v Turzovke zdržal celkom tri dni, počas ktorých pobirmoval 1463 birmovancov a zároveň posvätil 4 zvony a 2 kalichy. F. X. Daniš bol aj literárne činný, vydal preklady kázni v 5 zväzkoch, pričom prvý z nich vydal ešte ako farár turzovský, ďalšie vyšli už počas jeho pôsobenia v Čadci, kde sa stal svedkom revolučných udalostí v rokoch 1848/49 a na jeho fare boli ubytovaní aj poprední vodcovia a predstavitelia slovenského národného života E. Štúr a J. M. Hurban.

Ďalšia mimoriadna osobnosť, ktorá zanechala nezmazateľnú stopu v dejinách farnosti, obce a regiónu vôbec, prišla do Turzovky po ťaživých morových rokoch. V roku 1848 bolo zrušené v Uhorsku poddanstvo, čo bolo významnou udalosťou pre jeho obyvateľov. Na jeseň 1849 prichádza do turzovskej farnosti zo susedného Dlhého Poľa František Tagáni. Počas nasledujúcich 34 rokov sa naplno prejavilo jeho blahodarné pôsobenie na jemu zverených veriacich. Jeho meno nachádzame všade tam, kde šlo o podporu postupne sa uvedomujúceho slovenského

národa - založenie Matice Slovenskej, ktorej je zakladajúcim členom, založenie Spolku sv. Vojtecha, založenie katolíckeho gymnázia v Kláštore pod Znievom, ktorého bol zakladateľ i podporovateľ a napokon ho poverili aj kurátorom gymnaziálneho majetku po jeho zrušení. Bol predplatiteľom viacerých slovenských novín a časopisov napr. Národné noviny, Sokol, Cyril a Metod, Vojtech a pod. Finančne podporoval slovenských študentov na štúdiách, počas

František Tagáni

jeho duchovnej správy boli z Turzovky i okolitých farností viaceré kňazské povolania. Počas jeho duchovnej správy sa vykonala generálna renovácia interiéru kostola. V roku 1871 sa Turzovka stala sídlom turzovského dekanátu a Tagáni bol menovaný jeho prvým dekanom. Z tejto pozície mohol potom vypomôcť svojmu priateľovi a významnému slovenskému maliarovi J. B. Klemensovi, ktorému zadával objednávky na obrazy do kostolov dekanátu. Len vďaka Tagánimu dnes máme vo farskom kostole viacero diel tohto významného slovenského maliara, podobne i kostoly v Staškove, Rakovej, Krásne či Hornom Vadičove. Jeho zásluhou boli vydané *Weniec katolíckych cirkevných piesní*, ktorý zostavil Gabriel Zajmus (vyšiel v troch vydaniach) i *Nápevy k vencu katolíckych cirkevných piesní* od Alexandra Prica. Ak už hovoríme o výnimočnom organistovi, hudobníkovi a učiteľovi Pricovi i on sa v Turzovke ocitol len vďaka angažovanosti F. Tagániho, ktorý ho poznal ešte z čias jeho pôsobenia na gymnáziu

v Kláštore pod Znievom. Po zrušení gymnázia ponúkol Pricovi miesto v Turzovke a urobil dobre. Pric tu pôsobil až do roku 1924 a podarilo sa mu v Turzovke okrem iného založiť aj mužský chrámový zbor, ktorý svojim spevom obohacoval nielen slávnosti vo farnosti ale aj v širokom okolí.

Počas Tagániho pôsobenia sa vo farnosti uskutočnili prvé ľudové misie v roku 1883. Misie však boli posledným významnejším podujatím, ktoré Tagáni pre farnosť vykonal. Na jeseň (v stredu 10. októbra) toho istého roku Turzovku opustil a zaujal miesto v Nitre ako kanonik miestnej kapituly. Márna bola snaha turzovských veriacich, ktorí agitovali u biskupa Roškoviániho za ponechanie Tagániho v Turzovke. Dokonca mali v úmysle sa obrátiť aj na samotného panovníka (k čomu zrejme napokon nedošlo). Nepomohlo. No i po preložení ho neraz vyhľadali v Nitre a hľadali u neho pomoc a podporu. Mimoriadne obľúbeného kňaza z turzovskej fary vyprevádzal plač veľkého zástupu farníkov, takže dojatím sa nezmožol ani na ďakovnú reč. „Nemé požehnanie a slzy povďačnosti boli najvýmluvnejším lúčením, jakoby bársjaké skvelé reči boli povedané bývali“ - tak tento okamih charakterizoval jeden z účastníkov.

Počas 19. storočia boli vo farnosti postavené i viaceré sakrálné stavby - kaplnky, kríže a pod. Zrejme niekedy začiatkom storočia bola postavená kaplnka P. Márie Ustavičnej pomoci U Okuliarov, v roku 1820 bola postavená kaplnka v Predmieri, ktorú postavili panský lesník Valentín Vanko s manželkou. V rokoch 1843-44 začal turzovský farník Jozef Bobek stavať kaplnku Sedembolestnej P. Márie v Hlinenom U Blažkov. Farár F. Tagáni zdôvodňoval biskupovi motiváciu postavenia kaplnky tak, že už dávno sa veriaci schádzali k zázračnému prameňu, kde boli mnohí uzdravení. Pripisovali to vode a obrázku P. Márie, ktorý tam visel. V roku 1872 tam bola postavená kaplnka Najsvätejšieho Srdca P. Márie v Hlinenom. Prispeli na ňu aj drotári z Varšavy a Petrohradu a farár v B. Bystrici zaobstaral pre kaplnku maličký zvon.

Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA, PhD.

BLAHOŽELÁME

V tomto mesiaci oslávia okrúhle a polokrúhle narodeniny členovia Spolku

MIROSLAV MAREJKA
BratislavaMgr. EMÍLIA ŠARLÁKOVÁ
Zborov nad BystricouANTON KADURA
Podvysoká

Želáme im všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalšom živote veľa šťastia, úspech a rodinnú pohodu. Aj touto cestou im ďakujeme za všetko, čo doteraz v prospech Spolku vykonalí.

MESTSKÉ MÚZEUM KAROLA TOČÍKA

Na júnovom zasadnutí Mestského zastupiteľstva v Turzovke poslanci schválili Štatút múzea, ktorý vstúpi do platnosti 1.10.2015. Spolok dostáva veľa otázok najmä od občanov, ktorí chcú múzeu darovať predmety pre jeho budúce expozície a depozit ako majú postupovať. Skôr, ako sa budeme tejto problematike aj na týchto stránkach venovať podrobnejšie, prinášame zatiaľ aspoň základné informácie:

Mesto už onedlho vypíše výberové konanie na prijatie pracovnej sily od dátumu platnosti Štatútu. Príslušný odborný pracovník (čka) bude v rámci svojej činnosti organizovať aj zber predmetov. Súbežne bude pokračovať adaptácia priestorov múzea po starej pošte a budovanie depozitára a ďalších nutných priestorov. Prvá prezentácia činnosti múzea bude už v novembri 2015, kedy bude múzeum úzko spolupracovať pri výstave, usporiadanej k 400. výročiu vzniku Farnosti Turzovka. Výstava bude nainštalovaná vo všetkých výstavných priestoroch Domu kultúry RJ, po jej skončení prejde časť exponátov do depozitára Mestského múzea. Súbežne budú pokračovať prípravy na otvorenie novej, stálej expozície v adaptovaných priestoroch tak, aby bola verejnosti prístupná od augusta 2016.

PRIPOMÍNAME SI

Vo štvrtok 16. júla 2015 uplynie 105 rokov od času, čo sa v Turzovke - Korní narodil JOZEF SUČÍK, dlhoročný turzovský divadelný ochotník a aktívny člen Dobrovoľného hasičského zboru, matrikár a sirotský otec. V rokoch 1933 - 1943 písal turzovskú kroniku, pod pseudonymom Zorko Korňanský písal básne a príležitostné články do Kysuckých hlasov a ďalších časopisov. Zomrel 17.8.1975 v Čadci, pochovaný je v Turzovke.

Vo štvrtok 30. júla 2015 uplynie 55 rokov od času, čo v Bratislave zomrel turzovský rodák, spisovateľ RUDOLF JAŠÍK, aktívny účastník protifašistického odboja, autor románov *Na brehu priezračnej rieky*, *Námestie svätej Alžbety*, *Mŕtvi nespievajú*, poviedok *Čierne a biele kruhy*, *Povest' o bielych kameňoch* a poézie *Ponurý most*. Pochovaný je v Partizánskom.

POZVÁNKY

V rámci TURZOVSKÉHO LETA 2015, ktorého programový plagát je uverejnený na našich webových stránkach, osobitne pozývame členov Spolku na 2 podujatia, konané v tomto mesiaci za našej spoluúčasti:

- v sobotu 11. júla 2015 pri príležitosti SÚŤAŽE O NAJLEPŠÍ GULAŠ Vás pozývame ochutnať ten, ktorý uvarí naše súťažné družstvo. Nájdete nás v stánku, nad ktorým bude viať spolková vlajka.

- od utorka 14. júla až do soboty 18. júla 2015 Vás pozývame na stretnutie s ľudovými rezbármi z beskydskej oblasti do Šark parku, kde sa bude konať už 10. ročník tradičného plenéru DREVENÉ TAJOMSTVÁ.

Aktuálne informácie o činnosti nášho Spolku
nájdete na webových stránkach

www.spolokpriatelovturzovky.sk